

Are Ontological Pluralism and Monism Notationally Variant of Each Other? and Two Similar Problems

Mohammad Hossein Esfandiari*

Abstract

One of the questions in ontological pluralism is whether or not to accept the generic quantifier. But if we accept the generic quantifier due to reasons that are for the acceptance of the generic quantifier, then ontological pluralism will face problems due to other reasons, for example, it is as if pluralism and monism are just notationally variant of each other and there is no genuine and important difference between them. In other words, the acceptance of generic quantifier offers a kind of monistic counterpart for pluralism, and this monistic counterpart causes three basic problems for pluralism. Of course, these three problems are considered to be one of the most important criticisms of ontological pluralism. In the following article, these three problems are discussed. After clarifying each of them, we have criticized and rejected them. Our key in rejecting these three problems is the assumption that the generic quantifier is not an elite and fundamental quantifier and can only be defined based on restricted quantifiers. Therefore, it has been shown that ontological pluralism, if accepts the generic quantifier and if it does not consider this generic quantifier as elite, it will not face any problem.

Keywords: Analytic metaphysics, ontology, quantificational pluralism, generic quantifier, notational variant.

* Ph.D. in Philosophical Logic, Faculty of Literature and Humanities, University of Isfahan, Isfahan, Iran,
mhesfandyari@gmail.com

Date received: 07/02/2024, Date of acceptance: 27/05/2025

Introduction

Ontological pluralism is an approach aimed at recognizing the diversity and differences among entities in the ways they exist. In analytic philosophy, ontological pluralism is particularly articulated through the acceptance of restricted quantifiers, such as $\exists_p$ for possible entities and $\exists_a$ for actual entities; these quantifiers reflect our ontological commitments. However, a fundamental question arises: which quantifiers genuinely represent ontological commitments? The common answer appeals to *elite quantifiers*, i.e., quantifiers that most closely align with the fine-grained structure of the world. The issue of accepting the generic quantifier, which encompasses all entities, is more complex. If treated as an elite quantifier, its acceptance raises problems considered among the most significant criticisms of ontological pluralism, including notational variance and the lack of theoretical priority. Moreover, accepting the generic quantifier challenges the necessity of restricted quantifiers and conflicts with the principle of explanatory economy. All these critiques stem from assuming a monistic counterpart for pluralism, and this article focuses on examining three main difficulties, especially notational variance.

Fundamental Language and Semantically Primitive Terms

A fundamental metaphysical question is which language can correctly represent the world. Another related question is which terms are fundamental, that is, truly reflect reality and capture the ultimate structure of the world. To clarify, terms can be divided into two categories: semantically primitive terms, which are undefined and whose meaning and reference are revealed through direct demonstration or experience, and definable terms, which are constructed from primitive terms. Hypothetical examples such as “green” and “blue” in English₁ as primitive terms, and “grue” and “bleen” in English₂ as non-primitive terms, illustrate that the choice of primitive terms determines the fundamentality of a language and its fit with reality. An ideal metaphysical language is one whose primitive terms represent the fundamental realities of the world and carve nature at its joints. This discussion provides a foundation for analyzing the difficulties of ontological pluralism arising from the acceptance of the generic quantifier, particularly notational variance, and shows that a proper understanding of language and its terms is essential for assessing the theoretical priority of pluralism and addressing its main criticisms.

A Difficulty: Notational Variance

This section addresses the first difficulty arising from the acceptance of the generic quantifier in ontological pluralism, namely notational variance. The discussion begins by examining the relationship between symbols and reality, questioning whether concepts like “necessity” and “possibility” should be considered fundamental or defined in terms of other concepts. Mathematical examples, including the dispute between Quinean realism and set-reductionist accounts of numbers, illustrate that despite differences in fundamental elements, reality can be equivalently expressed in both approaches—that is, the same concepts can be represented using different symbols. Similarly, the debate between ontological pluralism and monism concerns which quantifiers better represent the world: pluralists regard restricted quantifiers as fundamental terms that capture ontological differences among entities, whereas monists consider the generic quantifier fundamental and hold that differences among entities in their mode of being are irrelevant. Given the possibility of defining the generic quantifier in terms of restricted quantifiers, and vice versa, the disagreement between the two views is purely notational rather than metaphysical. This notational variance, as the first difficulty, shows that accepting or rejecting the generic quantifier without a careful analysis of the fundamentality of terms can pose challenges to the theoretical priority of pluralism.

In other words, one of the theoretical issues for ontological pluralism arises when both types of quantifiers, restricted and generic, are admitted within a metaphysical language. The history of philosophy shows that some pluralists, from Aristotle to Heidegger, accepted the generic quantifier alongside restricted ones, and, as discussed in this article, each type of quantifier can be defined in terms of the other. Accordingly, the difference between pluralism and monism is not metaphysically substantive but lies solely in the symbols used to express the same realities. Based on this analysis, an initial definition of notational variance was proposed: two theories are notationally variant if the basic symbols of each can be defined in terms of the other, so that all statements of one can be formulated in the other. Logical and mathematical examples demonstrate that identical propositions and theories can be expressed with different symbols; hence, the variance between them is purely notational, with no genuine metaphysical difference. This formulation provides the basis for critiquing and responding to the first difficulty.

Next, I turn to the first response to the difficulty of notational variance between ontological pluralism and monism, and I redefine notational variance. From a pluralist perspective, restricted quantifiers are the basic and fundamental symbols that represent ontological differences among entities and cannot be defined in terms of the generic quantifier. Accordingly, an ideal metaphysical language should treat restricted quantifiers as primitive, while the generic quantifier is constructed from them and lacks metaphysical fundamentality. Two major objections to the acceptance of the generic quantifier are also addressed: first, accepting the generic quantifier does not render all entities uniform, since it is defined in terms of restricted quantifiers and does not eliminate differences; second, its acceptance does not ignore ontological distinctions among entities, because pluralism is grounded in real differences among beings. Finally, notational variance is redefined as follows: two theories are notationally variant if and only if the primitive symbols of each can be defined in the other, all statements are mutually expressible in both theories, and both are equally metaphysically clear and fundamental. This definition moves the distinction between pluralism and monism beyond mere symbolic differences and incorporates a standard for the fundamentality of a metaphysical language. However, this definition is still insufficient, and a new condition must be added to the definition of notational variance: the preservation of logical truth and the entailments of both theories. With this refinement, ontological pluralism and monism are not notationally variant, because once the terms are redefined and the logic is taken into account, both languages are equally fundamental and clear. The article then proceeds to address two other difficulties.

Conclusion

The conclusion of the article is that, in order to maintain coherence and avoid theoretical problems, ontological pluralism should regard restricted quantifiers as elite and fundamental, whereas the generic quantifier, if accepted, should not be considered elite or fundamental and is defined solely in terms of the restricted quantifiers. This approach allows for incorporating arguments in favor of accepting the generic quantifier while neutralizing difficulties such as The Economy Argument and The Disjunctive Quantifier Argument. Therefore, ontological pluralism consists in recognizing multiple elite restricted quantifiers alongside a generic quantifier defined on the basis of them.

Bibliography

- Esfandiari, Mohammad Hossein. (2023). "Putnam's Meaning-Based Version of Ontological Pluralism". *Journal of Philosophical Theological Research*, 25(1), 137-158. <https://doi.org/10.22091/jptr.2023.8764.2793>.
- Esfandiari, Mohammad Hossein. (2024). "Ways of Being, Restricted Quantifier and Generic Quantifier." *Shinakht*, 16(89), 37–58. (In Persian)
- Esfandiari, Mohammad Hossein. (2024). "Shouldn't Quantificational Pluralism Accept the Generic Quantifier?" *Hekmat va Falsafeh*, 20(80), 7–31. (In Persian)
- Esfandiari, Mohammad Hossein. (2025). "Reconsidering Ontological Pluralism: Critique of Two Misguided Presuppositions." *Falsafeh-ye Gharb (The Quarterly Journal of Western Philosophy)*, 4(15), 23–48. (In Persian)
- Goodman, Nelson. (2015). *Fact, Fiction, and Forecast*. Translated by Reza Gandomi Nasrabadi. 2nd ed. Qom: Mofid University Press. (In Persian)
- Hirsch, Eli. (2008). "Ontological Arguments: Interpretive Charity and Quantifier Variance." In: Sider, Theodore, John Hawthorne and Dean W. Zimmerman (eds.) (2008). *Contemporary Debates in Metaphysics*. Oxford: Blackwell. 367–81.
- Hirsch, Eli. (2009). "Ontology and Alternative Languages." In: *Metametaphysics: New Essays on the Foundations of Ontology*. Edited by David Chalmers and David Manley and Ryan Wasserman, Oxford: Oxford University Press, 231-259.
- Hirsch, Eli. (2011). *Quantifier Variance and Realism: Essays in Metaontology*. New York: Oxford University Press.
- Kripke, Saul A. (2018). *Naming and Necessity*. Translated by Kaveh Lajevardi. 2nd ed. Tehran: Hermes. (In Persian)
- Lewis, David. (1986). *On the Plurality of Worlds*. Malden, MA: Blackwell.
- McDaniel, Kris. (2017). *The Fragmentation of Being*. New York: Oxford University Press.
- Plantinga, Alvin. (1974). *The Nature of Necessity*. New York: Oxford University Press.
- Plato. (2001). *Collected Works of Plato*. Translated by Mohammad Hasan Lotfi. Vol. 3. 3rd ed. Tehran: Kharazmi. (In Persian)
- Rorty, Richard. (2014). *Philosophy and the Mirror of Nature*. Translated by Morteza Noori. 3rd ed. Tehran: Markaz. (In Persian)
- Sider, T. (2003). "Reductive Theories of Modality." In M. J. Loux, & D. W. Zimmerman (Eds.), *The Oxford Handbook of Metaphysics*. Oxford: Oxford University Press. 180-208.
- Spencer, Joshua. (2012). "Ways of Being." *Philosophy Compass*. 7/12. 910-918. Doi: 10.1111/j.1747-9991.2012.00527.x
- Turner, Jason (2010). "Ontological Pluralism." *Journal of Philosophy*. 107, 1: 5-34.
- Turner, Jason (2012). "Logic and Ontological Pluralism." *Journal of Philosophical Logic*. 41: 419–48.

- Turner, J. (2021) "Ontological Pluralism." In J. Miller & R. Bliss (Eds.), *The Routledge Handbook of Metaphysics*. London: Routledge. 184-196.
- van Inwagen, Peter (1998). "Meta-Ontology." *Erkenntnis*. 48: 233–50.
- van Inwagen, Peter (2014). *Existence: Essays in Ontology*. New York: Cambridge University Press.

آیا تکثرگرایی و وحدت‌گرایی وجودشناختی مغایر نمادین یک‌دیگرند؟ و دو دشواری مشابه

محمدحسین اسفندیاری*

چکیده

یکی از پرسش‌های پیش روی تکثرگرایی وجودشناختی، پذیرفتن یا نپذیرفتن سور عام است. اما اگر تکثرگرایی بنا به دلایلی که له پذیرش سور عام هستند، این سور را بپذیرد، آن‌گاه بنا به دلایلی دیگر با دشواری‌هایی مواجه خواهد شد؛ مثلاً این که گویی تکثرگرایی و وحدت‌گرایی صرفاً در نمادها مغایر یک‌دیگرند و تفاوتی اصیل و مهم میانشان برقرار نیست. به عبارت دیگر، پذیرش سور عام نوعی همتای وحدت‌انگار را برای تکثرگرایی متصور می‌شود و این همتای وحدت‌انگار، تکثرگرایی را به سه دشواری اساسی دچار می‌کند. این سه دشواری البته از مهم‌ترین نقدها به خود رویکرد تکثرگرایی وجودشناختی نیز محسوب می‌شوند. در مقاله پیش رو، این سه دشواری مورد بحث قرار گرفته‌اند. پس از روشن کردن هر یک از آن‌ها و تحریر محل نزاع، آن‌ها را نقد و رد کرده‌ایم. راه‌حل ما در مواجهه با این سه دشواری، بر این فرض استوار است که سور عام، سوری ممتاز و بنیادین نیست و صرفاً بر اساس سورهای مقید قابل تعریف خواهد بود. در نتیجه، نشان داده شده است که تکثرگرایی وجودشناختی، اگر سور عام را بپذیرد و اگر این سور عام را ممتاز تلقی نکند، با هیچ‌گونه دشواری در این خصوص مواجه نخواهد بود.

کلیدواژه‌ها: متافیزیک تحلیلی، وجودشناسی، تکثرگرایی تسویری، سور عام، مغایرت نمادین.

* دکتری منطق فلسفی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران،
mhesfandyari@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۱/۱۸، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۳/۰۶

۱. مقدمه

۱.۱ ملاحظات مقدماتی

تکثرگرایی وجودشناختی به طور خلاصه یعنی این که اشیا به طرقی مختلف هستند، یعنی به رسمیت شناختن راه های گوناگون بودن و یعنی این که اشیا در نحوه موجود بودن خود تفاوت دارند. این ها تعریف های اولیه هستند که در ادبیات بحث برای تکثرگرایی وجودشناختی یافت می شود. این اما آغاز یک مجادله است: از آن جا که در فلسفه تحلیلی نوعی پیش فرض جا افتاده وجود دارد که سور وجودی نمودار تعهدات وجودشناختی ماست، پس تکثرگرایی وجودشناختی در به رسمیت شناختن سورهای گوناگون و متنوع خلاصه می شود. مثلاً با این فرض که اشیا ممکن و اشیا بالفعل در نحوه بودن خویش تفاوت دارند، تکثرگرایی وجودشناختی از نماد "∃_p" برای اشاره به اشیا ممکن استفاده می کند و از نماد "∃_a" برای اشاره به اشیا بالفعل. این سورها را در ادبیات بحث سور مقید (restricted quantifier) می نامند، سوری که به نحوه متمایزی از بودن مقید است. از این رو، طبق این تقریر، بهتر است تکثرگرایی وجودشناختی را تکثرگرایی تسویری (quantificational pluralism) بنامیم. اما این هم پایان ماجرا نیست. پرسشی بنیادین مطرح است که اساساً کدام سورها را باید نمودار تعهدات وجودشناختی خود لحاظ کنیم، چون ما دائماً از تعددی از سورها در زبان خود استفاده می کنیم (بعضی چیزها، بعضی مواقع، بعضی جاها، بعضی افراد)، بی آن که احیاناً این استفاده را به مثابه باور به تکثرگرایی وجودشناختی لحاظ کنیم. یک پاسخ، توسل به سور ممتاز (elite quantifier) است؛ حاکی از این که تنها سورهای ممتاز هستند که نمودار تعهدات وجودشناختی ما هستند. سور ممتاز در یک نگاه فرامتافیزیکی، سوری دانسته شده که طبیعت را در مفاصل آن حکاکی می کند، سوری که بیشترین تطابق را با واقعیات وجودشناختی دارد و متناظر است با مفصل بندی وجودشناختی جهان. اگرچه این پاسخ به روشنگری بیشتری نیاز دارد، و ما به آن خواهیم پرداخت، اما روشنگری آن نیز بحث را پایان نمی دهد. چون باز هم پرسشی بنیادین مطرح است که با فرض پذیرش تعددی از سورها، آیا باید سور عام (generic quantifier) را، همان که در دلالت شناسی منطق محمولات به کار می رود و همه اشیا را در دامنه خود دارد، پذیرفت یا نه. به تفصیل در این باره بحث و استدلال شده است که تکثرگرایی تسویری باید سور عام را بپذیرد. ناظر به تمام این ملاحظات، تکثرگرایی وجودشناختی (تسویری) را این گونه تعریف کرده اند:

تکثرگرایی وجودشناختی: به رسمیت‌شناختن تعددی از سورهای وجودی ممتاز که راه‌های مختلف بودن و تفاوت‌های وجودشناختی میان هستنده‌ها را بازنمایی می‌کند. افزون بر این، یک سور عام که همه اشیا در دامنه آن هستند نیز قابل پذیرش است.^۱

نقطه شروع این مقاله، همین تعریف‌ها و تلقی‌هایی است که پیشتر از تکثرگرایی وجودشناختی (تسویری) ارائه شده است. این مقاله با نقد همین تلقی‌ها کار خود را آغاز می‌کند، از این رو که گویی این تلقی‌ها یا مشکلات زیادی مواجه هستند. نخست این‌که، هنوز به همه استدلال‌هایی که علیه پذیرش سور عام برای تکثرگرایی مطرح هستند، پاسخی نهایی داده نشده است. با این حال، سور عام در تعریف پیش گفته از تکثرگرایی وجودشناختی مقبول افتاده است. دوم این‌که، تعریف‌های پیش گفته هیچ سخنی از ممتاز بودن سور عام نگفته‌اند. می‌دانیم که اگر سور عام ممتاز فرض شود، تکثرگرایی باورمند به n نحوه ممتاز بودن را تبدیل به تکثرگرایی باورمند به $1+n$ نحوه ممتاز بودن می‌کند، و این یک مشکل است. سوم و مهم‌تر این‌که، با فرض سور عام " $\exists$ "، تکثرگرایی دیگر رویکردی اصیل نیست: دوباره فرض کنید تکثرگرایی ما، افزون بر پذیرش سور عام، شامل دو سور مقید " $\exists_x$ " و " $\exists_{\bar{x}}$ " می‌شود که بازنمایاننده هستنده‌های انتزاعی و هستنده‌های انضمامی هستند. برای ادامه، تابع " Kx " را در دامنه " $\exists_x$ " فرض کنید که "کتاب‌ها" آن را برآورده می‌کنند و تابع " Cx " را در دامنه سور عام در نظر بگیرید که هستنده‌های انضمامی آن را برآورده می‌کنند. اکنون پرسش این است که میان دو فرمول زیر چه تفاوتی وجود دارد:

$$(1) \exists_x (Kx).$$

$$(2) \exists x (Cx \& Kx).$$

به نظر می‌رسد که (2) همان (1) است و تفاوت تنها در نوع نمادگذاری دو جمله است: (1) سور را مقید در نظر گرفته و بیانگر این است که در دامنه این سور مقید، بعضی اشیا دارای ویژگی K هستند؛ حال آن‌که (2) سور را عام در نظر گرفته و بیانگر این است که بعضی از اشیا که محمول C را برآورده می‌کنند (یعنی انضمامی هستند) محمول K را نیز برآورده می‌کنند. آیا میان (1) و (2) تفاوتی نیست و تفاوت صرفاً در نمادگذاری است؟ اگر این‌گونه است، آیا تکثرگرایی وجودشناختی نظریه‌ای اصیل است؟ این ایراد را در ادبیات بحث مغایرت نمادین (notational variant) می‌نامند.

چهارم این‌که، منطقی‌تصور است که به‌ازای هر دو سور مقید، سور عام‌تری را فرض کرد که دامنه آن شامل دامنه آن دو سور مقید باشد. با این حساب، اساساً چه نیازی به

معرفی و به کار بستنِ سوره‌های مقید و منازعه بر سر آن‌ها است، وقتی همواره منطقاً ممکن است سور عامی را در نظر گرفت که دامنه آن شامل دامنه تمامی آن سورها باشد. پنجم و در همین راستا، می‌دانیم که فرض سوره‌های مقید، اگر بتوان سور عام‌تری را جامع (دامنه‌های) آن‌ها در نظر گرفت، افزون بر این‌که اصالت و فایدتی بر آن فرض مترتب نیست، با اصل اختصار تبیین (برتری تبیین‌های متافیزیکی ساده‌تر و مختصرتر از ساختار وجودشناختی جهان نسبت به تبیین‌های متافیزیکی پیچیده‌تر) نیز نمی‌خواند و این هم یک مشکل است.

این‌ها همه نه تنها نقدهایی به تعریف‌ها و تلقی‌های پیشین از تکثرگرایی وجودشناختی (تسویری) هستند بلکه از اساسی‌ترین نقدها به خود تکثرگرایی وجودشناختی‌اند. البته این نقدها به‌نوعی برخاسته از پذیرش سور عام و تصور همتای وحدت‌انگار (monistic counterpart) برای تکثرگرایی است و از این روست که در این‌جا گرد هم آمده‌اند.^۲ من در این مقاله متمرکز خواهم بود بر سه دشواری برخاسته از تصور همتای وحدت‌گرایانه برای تکثرگرایی، بیشتر از همه، مغایرت نمادین. اما پیش از پرداختن به آن دشواری‌ها، و در جهت روشن‌گری و پاسخ گفتن به آن‌ها، بحثی در رابطه میان زبان و جهان و غایت و هدف متافیزیک خواهیم داشت.

۲. زبان بنیادین و واژه‌های به‌لحاظ دلالت‌شناختی ابتدایی

ما پیش‌تر سور ممتاز را تعریف کردیم، اما همان‌جا وعده داده شد که دوباره به این موضوع برخواهیم گشت. اکنون می‌خواهیم از واژه‌های بنیادین و زبان ایدئال صحبت کنیم. با این کار هم دوباره توضیحی از سور ممتاز به دست خواهیم داد که اگر ابهامی باقی مانده باشد، برطرف شود و هم مقدماتی برای بحث‌های پیش رو فراهم خواهیم کرد. من در این بحث به (McDaniel, 2017: 27 - 31) و (Turner, 2010: 8 - 9; 2012: 420 - 421) توجه دارم.

رابطه میان زبان و جهان از مسائل اساسی فلسفه است. یکی از کانونی‌ترین پرسش‌ها در این میان، این پرسش است که آیا زبانی که در اختیار داریم جهان را به‌درستی باز می‌تاباند. در ضمن این پرسش، پرسشی دیگر مطرح است مبنی بر این‌که بازنمایی درست جهان اساساً چیست و چگونه می‌توان یک زبان را، ناظر به این وظیفه (یعنی بازنمایی درست جهان) زبانی ایدئال دانست. پس، اگر متافیزیک توصیف ساختار بنیادین و نهایی جهان را هدف دارد، پرسش این است که چه زبانی برای این توصیف ایدئال است. می‌دانیم که

مکتب‌ها و رویکردهای مختلف فلسفی در فهم و پاسخ به این پرسش‌ها اختلاف نظر دارند. پیش از آن‌که از زبان ایدئال برای توصیف جهان صحبت کنیم، توجه کنید که زبان‌ها شامل دو دسته واژه می‌شوند. دسته‌ای از واژگان یک زبان به‌لحاظ دلالت‌شناختی ابتدایی (semantically primitive) هستند، یعنی تعریفی برای آن‌ها وجود ندارد و از مدلول آن‌ها به‌واسطه اشاره کردن به آن مدلول آگاه می‌شویم یا با عضویت در آن جامعه زبانی با مدلول آن‌ها آشنا می‌شویم. مثلاً واژه سبز در زبان فارسی (از این پس: زبان فارسی^۱) این‌چنین است. ما تعریفی برای این واژه نداریم و اگر بیگانه‌ای به ما بگوید سبز چیست یا سبز را تعریف کن، شیئی سبزرنگ را به او نشان می‌دهیم و می‌گوییم این یک سبز است. واژه آبی نیز همین‌طور است. دسته دیگر واژه‌ها اما، به‌واسطه این واژه‌های بسیط و ابتدایی قابل تعریف هستند. مثلاً، با الهام از نلسون گودمن (۱۳۹۴: ۱۱۳)، واژه "سابی" و "آبز" را در نظر بگیرید که می‌خواهیم آن را در زبان فارسی^۱ این‌گونه تعریف کنیم:

سابی: یک شی سابی است اگر و تنها اگر سبز باشد و قبل از تاج‌گذاری نادرشاه دیده شده باشد یا آبی باشد و قبل از تاج‌گذاری نادرشاه دیده نشده باشد.

آبز: یک شی آبز است اگر و تنها اگر آبی باشد و قبل از تاج‌گذاری نادرشاه دیده شده باشد یا سبز باشد و قبل از تاج‌گذاری نادرشاه دیده نشده باشد.

پس، تا این‌جا دانستیم که در زبان فارسی^۱ سبز و آبی به‌لحاظ دلالت‌شناختی ابتدایی هستند و تعریفی برای آن‌ها وجود ندارد و سابی و آبز به‌لحاظ دلالت‌شناختی ابتدایی نیستند و آن‌ها را باید بر اساس واژه‌های دیگر تعریف کرد یا به آن‌ها فروکاست.

این تمایز را به یاد داشته باشید تا به مسأله‌ای دیگر پردازیم: یکی از پرسش‌های اساسی متافیزیک این است که کدام واژه‌ها، واژه‌هایی بنیادین هستند، یعنی خود واقعیت را بازنمایی می‌کنند و متناظر بخش‌ها یا قطعاتی از جهان هستند. بیایید برای آغاز، عطف به ملاحظاتی مربوط به سور ممتاز، واژه‌هایی را که ساختار غایی جهان را بازنمایی کرده یا طبیعت را در مفصل آن حکاک می‌کنند، واژه‌های بنیادین بشماریم. با در نظر داشتن موضع تکثرگرایی تسویری و با به یادآوردن نسخه دسته‌بندی‌ساز، گویی موجودات در دسته‌های وجودشناختی مختلف گنجانده شده‌اند. سورهای متعدد، که در این‌جا واژگان بنیادین این موضع هستند، بندکشی میان این دسته‌ها را بازنمایی می‌کنند.

اکنون بر اساس توضیحات بالا، و با توجه به این نکته که ضمانتی در تناظر میان زبان ما و جهان نیست، زبانی را به‌لحاظ متافیزیکی ایدئال می‌دانیم که هر واژه ابتدایی آن زبان،

بنیادین باشد. به عبارت دیگر، زبان ایدئال برای متافیزیک زبانی ست که واژه‌هایی که در آن زبان فاقد تعریف لحاظ می‌شوند، خود واقعیت را بازنمایانده و طبیعت را در مفصل آن حکاک می‌کنند. در مقابل، زبانی به لحاظ متافیزیکی معیوب است که واژه‌های ابتدایی آن، بنیادین نیستند، یعنی تناظری با جهان ندارند (بنگرید به McDaniel, 2017: 30-31).

برای روشن شدن موضوع، زبان دیگری را، زبان فارسی^۲، در نظر بگیرید که واژه "سابی" و "آبز" در آن زبان ابتدایی هستند. بر اساس این دو واژه، می‌توان "سبز" و "آبی" را این‌گونه تعریف کرد:

سبز: یک شی سبز است اگر و تنها اگر سابی باشد و قبل از تاج‌گذاری نادرشاه دیده شده باشد یا آبز باشد و قبل از تاج‌گذاری نادرشاه دیده نشده باشد.

آبی: یک شی آبی است اگر و تنها اگر آبز باشد و قبل از تاج‌گذاری نادرشاه دیده شده باشد یا سابی باشد و قبل از تاج‌گذاری نادرشاه دیده نشده باشد.

پرسش این است: آیا زبان فارسی^۱ بنیادین‌تر است یا زبان فارسی^۲؟ کدام زبان تناظر بیشتر با طبیعت دارد و بازنمایی بهتری از واقعیت پیش می‌نهد؟ و کدام زبان (با فرض برابر بودن دیگر محمولات) برای متافیزیک ایدئال‌تر است؟ اگر وظیفه بازتاب طبیعت را در مفصل آن برای متافیزیک در نظر بگیریم، زبان فارسی^۱ تناظر بیشتر با طبیعت دارد، ساختار نهایی واقعیت را بهتر بازتاب می‌دهد، و از این رو، زبانی بنیادین‌تر و برای متافیزیک ایدئال‌تر است.

این توضیحاتی بود در باره واژه‌ها یا زبان بنیادین، واژه‌های به لحاظ دلالت‌شناختی ابتدایی و زبان ایدئال. اکنون بیایید به مسأله خودمان، یعنی دشواری‌های برآمده از تصور همتای وحدت‌انگار پردازیم؛ نخستین و مهم‌ترین: مغایرت نمادین.

۳. دشواری نخست: مغایرت نمادین^۳

۱.۳ نمادها و واقعیت‌ها

اجازه دهید بحث پیش رو را با دو مثال آغاز کنیم^۴: با گسترش دلالت‌شناسی منطق محمولات، این پرسش مطرح شد که اساساً باید مفاهیم موجهاتی‌ای هم‌چون "ضرورت" و "امکان" را به "سورها" و "جهان‌های ممکن" فروکاست یا نه. می‌دانیم که به سادگی می‌توان ضرورت را بر اساس موجود در تمامی جهان‌های ممکن و امکان را بر اساس

موجود در دست‌کم یک جهان ممکن تعریف کرد. اگر w را متغیری فرض کنیم که دامنه آن مجموعه جهان‌های ممکن است و Pw را به معنای درست بودن P در جهان w در نظر بگیریم، خواهیم داشت:

$$(3) \Box P \equiv (\forall w) Pw / (Df. \Box P) \Box P = (\forall w) Pw.$$

$$(4) \Diamond P \equiv (\exists w) Pw / (Df. \Diamond P) \Diamond P = (\exists w) Pw.$$

با در نظر داشتن (3) و (4)، پرسش این است که آیا توصیف متافیزیکی درست جهان باید شامل واژگانی مثل ضرورت یا امکان بشود یا این واژگان را بر اساس واژگانی دیگر تعریف کرد. به عبارت دیگر، آیا "ضرورت" و "امکان" واژگانی بنیادین هستند. اگر بله، خب زبانی به‌لحاظ متافیزیکی ایدئال‌تر است که این واژگان بنیادین را ابتدایی لحاظ کند و بر اساس مفاهیم دیگر تعریفشان نکند.^۵ پس در این‌جا اختلاف میان پذیرش نمادها یا واژه‌های بنیادین برخاسته از اختلاف میان این دیدگاه متافیزیکی است که جهان از چه واقعیت‌هایی تشکیل شده.

بحث در وجود هستنده‌های ریاضیاتی را به‌عنوان مثال دوم در نظر بگیرید. دو واقع‌گرایی افلاطونی را فرض کنید که به وجود هستنده‌های ریاضیاتی باور دارند. آن‌ها اما در چیستی هستنده‌های بنیادین ریاضیات اختلاف نظر دارند. اولی واقع‌گرایی کوانینی است و بر اساس برنهادِ گریزناپذیری جانب واقع‌گرایی را گرفته. او خود اعداد را، به دلیل کاربرد آن‌ها در نظریه‌های علمی، هستنده‌های بنیادین جهان ریاضیات دانسته و از این رو، اعداد را واژگان پایه نظریه حساب تلقی می‌کند. دومی اما ریاضیات (حساب) را به منطق و نظریه مجموعه‌ها فرومی‌کاهد و بر این اساس، مجموعه‌ها را به‌عنوان هستنده‌های پایه برای ریاضیات در نظر گرفته و گمان می‌کند اعداد را می‌توان به مجموعه‌ها فروکاست و بر اساس آن‌ها تعریفشان کرد. مثلاً بر اساس سیستم ZF داریم:

$$0 = \emptyset, 1 = \{\emptyset\}, 2 = \{\emptyset, \{\emptyset\}\}, 3 = \{\emptyset, \{\emptyset\}, \{\emptyset, \{\emptyset\}\}\}, \dots$$

تالی مجموعه A را با " A^+ " نشان می‌دهیم و آن را نیز این‌گونه تعریف می‌کنیم:

$$(Df. A^+) A^+ = A \cup \{A\}$$

به عبارت دیگر، اولی گمان می‌کند جهان ریاضیات شامل واقعیت‌هایی از جنس عدد است و دومی جهان ریاضیات را شامل واقعیت‌هایی از جنس مجموعه‌های می‌داند. با این حال، اگرچه فرد دوم در وجودشناسی ریاضیات با فرد اول اختلاف نظر دارد، اما هر چیزی را که در زبان اولی می‌توان گفت، در زبان دومی نیز می‌توان گفت. فرض کنید که a ، b و c

سه عدد طبیعی و A و B دو مجموعه باشند. نیز فرض کنید که $\text{card } A = a$ و $\text{card } B = b$. حالا (با این فرض که $A \cap B = \emptyset$) در عوض

$$(5) a + b = c.$$

می‌نویسیم:

$$(6) |A| + |B| = |A \cup B|.$$

می‌بینیم که با فرض اصول موضوعه ZF که فرد دوم به آن پایبند است، (5) و (6) یک چیز را می‌گویند و معادل هم هستند. کوتاه این‌که، منازعه میان واقع‌گرای کوانتی و واقع‌گرای باورمند به وجود مجموعه‌ها، برخاسته از این است که کدام نمادها، اعداد یا مجموعه‌ها، عناصر پایه واقعیت را بازتاب می‌دهند.

اکنون بیاید به منازعه خودمان پردازیم. نزاع میان تکثرگرایی و وحدت‌گرایی به عبارتی نزاع بر سر این است که آیا سورهای مقید را باید به عنوان مفهوم بنیادین و ابتدایی تلقی کرد یا سور عام را. و این یعنی، کدام یک از این دو سور بازتاب متافیزیکی بهتری از جهان ارائه می‌دهند. می‌دانیم که این دو سور را به سادگی می‌توان بر اساس هم تعریف کرد. با فرض وجود دو سور مقید انتزاعی و انضمامی، " $\exists_a$ " و " $\exists_c$ "، سور عام " $\exists$ "، و دو تابع " Ax " و " Cx " در ازای " x " انتزاعی است و " x " انضمامی است، خواهیم داشت:

(تعریف سور عام بر اساس سورهای مقید):

$$(7) (Df. \exists x \varphi) \exists x \varphi = \exists_a x \varphi \vee \exists_c x \varphi.$$

$$(8) (Df. Aa) Aa = (\exists_a x) x = a.$$

$$(9) (Df. Ca) Ca = (\exists_c x) x = a.$$

(تعریف سورهای مقید بر اساس سور عام):

$$(10) (Df. \exists_a x \varphi) \exists_a x \varphi = (\exists x) Ax \wedge \varphi.$$

$$(11) (Df. \exists_c x \varphi) \exists_c x \varphi = (\exists x) Cx \wedge \varphi.$$

جالب آن‌که چه ما وحدت‌گرا باشیم و چه تکثرگرایی که حتی بر خلاف استدلال‌های موجود له پذیرش سور عام، سور عام را نمی‌پذیرد، با این حال (7) و (10) و (11) را می‌توان پذیرفت. دلیل آن‌که، چونان‌که در ملاحظات مقدماتی آمد، به‌ازای هر دو سوری مقید، سور فراگیرتری را می‌توان منظور داشت که دامنه آن مجموع دامنه‌های آن دو سور مقید باشد و برعکس، دامنه هر سور عامی را می‌توان به دامنه‌هایی مقید تقسیم کرد (با این حال، بنگرید به پانوش ۲ در ابتدای این مقاله). بنا بر این، نزاع تکثرگرایی و وحدت‌گرایی بر سر این است که تکثرگرایی بر این باور است که سورهای مقید واژه‌های بنیادین زبان

هستند و این‌ها هستند که واقعیت را بازتاب می‌هند: این واقعیت که میان موجودات تفاوت‌هایی وجودشناختی برقرار است. در مقابل، وحدت‌گرا می‌اندیشد سور عام بازتاب درست جهان است، چون تفاوتی بین موجودات در شیوه بودنشان نیست و از این رو، معرفی و به کار بستن سورهای مقید واقعیتی را بازتاب نمی‌دهد و گمراه‌کننده است.

۲.۳ مغایرت نمادین: تحریر محل نزاع

آنچه تا این‌جا در باره نمادها و واقعیت‌ها گفته شد، چیز عجیبی نبود. روشن است که نظریه‌های گوناگون متافیزیکی بر اساس آن چیزهایی که واقعی و بنیادین لحاظ می‌کنند، نمادهای گوناگونی را به خدمت می‌گیرند. هم‌چنین این نظریه‌ها، اگر به اندازه کافی هوشیار باشند، آن نمادها را پایه و غیر قابل تعریف لحاظ می‌کنند تا به این واسطه، زبانی ایدئال را در توصیف‌های متافیزیکی به کار بسته باشند. اما مشکلی را که هم‌اکنون در کانون توجه داریم، و آن را نخستین دشواری حاصل از تصورِ هم‌تای وحدت‌انگار پنداشته‌ایم، پیچیده‌تر است.

ما با تمرکز بر نظریه تعدد سورها، نزاع میان تکثرگرایی و وحدت‌گرایی را به این‌که آیا سورهای مقید را می‌پذیریم یا سور عام را فروکاستیم. اما اگر هر دو نوع سور به زبان متافیزیکی ما راه یافته شوند، تکلیف چه خواهد بود؟ هنگام بحث از انگیزه‌ها در جانب‌داری از تکثرگرایی، نشان داده شده است که چگونه در طول تاریخ تکثرگراهای بسیاری سور عام را نیز در کنار سور مقید پذیرفته‌اند؛ مثلاً ارسطو یا هایدگر.^۷ نیز در (7) تا (11) دیدیم که چگونه می‌توان این دو سور را بر اساس یکدیگر تعریف کرد. با این ملاحظات، به نظر می‌رسد میان تکثرگرایی و وحدت‌گرایی تفاوتی اصیل در کار نیست و تفاوت میان‌شان، فقط ناظر است به این‌که در بیان واقعیت‌هایی یکسان، از نمادهای مغایری استفاده می‌شود. پس، مغایرت نمادین میان دو نظریه، حاکی از این است دو نظریه واقعیت‌هایی یکسان را با نمادهایی مغایر اما قابل ترجمه به یکدیگر، بازنمایی می‌کنند. بر این اساس، اجازه دهید تعریفی اولیه از مغایرت نمادین ارائه دهیم:

مغایرت نمادین (گام نخست): دو نظریه را مغایر نمادین یکدیگر گوئیم اگر و تنها اگر (۱) نظریه نخست بتواند بعضی از واژگان ابتدایی نظریه دوم را به گونه‌ای تعریف کند که هر آن‌چه که در نظریه دوم قابل صورت‌بندی است، در نظریه نخست نیز قابل صورت‌بندی باشد. (۲) نظریه دوم نیز بتواند همین کار را برای نظریه نخست بکند.

در این راستا، با این فرض که می‌توان مفاهیم موجهاتی را به سور و جهان‌های ممکن فروکاست، می‌توان پذیرفت که هر گزاره یا نظریه‌ای که از مفاهیم موجهاتی استفاده می‌کند، قابل ترجمه به گزاره یا نظریه‌ای است که در عوض از سور و جهان‌های ممکن استفاده می‌کند. مثلاً گزاره "ضرورتاً هر مجردی عذب است" را می‌توان این‌گونه بازنویسی کرد که "در همه جهان‌های ممکن، هر کسی که مجرد باشد، عذب است". از این رو، با تعریف بالا از مغایرت نمادین، باید گفت تفاوت میان این دو گزاره فقط تفاوت میان نمادهاست و نه چیزی بیشتر. نیز، با این فرض که اعداد را می‌توان به مجموعه‌ها فروکاست، مغایرت میان گزاره‌ای که در آن از اعداد استفاده می‌شود و گزاره‌ای که فقط از مجموعه‌ها استفاده کرده است (جملات (5) و (6) و توضیحات مربوط را به یاد آورید)، فقط مربوط است به مغایرت در استفاده از نمادها و نه چیزی بیشتر.

هم‌چنین، سور عام و سورهای مقید را می‌توان بر اساس یک‌دیگر تعریف کرد و کلیه اظهارات وجودشناختی تکثرگرایانه را می‌توان به اظهارات وجودشناختی وحدت‌گرایانه بازتعبیر کرد (جملات (1) و (2) را به یاد آورید). پس، تکثرگرایی و وحدت‌گرایی صرفاً مغایر نمادین یک‌دیگرند و تفاوتی در پذیرش آن‌ها در میان نیست. از این رو، باید پذیرفت که کلیه مجادله‌های این نوشتار تا این‌جا پوچ است.

۳.۳ پاسخ اول و بازتعریف مغایرت نمادین

ملاحظات مطرح‌شده در بخش ۲، همگی، در این راستا مطرح شدند که به این سادگی مغایرت میان تکثرگرایی و وحدت‌گرایی را از نوع نمادین قلمداد نکنیم. ما بحث را با یادآوری این هدف برای متافیزیک آغاز کردیم که این دانش در پی آشکار ساختن چهره بنیادین جهان است و از این رو، بایدش که زبان، واژگان و نمادهایی بنیادین را به خدمت بگیرد و آن واژگان و نمادهای بنیادین را ابتدایی لحاظ کند. مثال سبز و آبی، و سابی و آبز را نیز با همین منظور ارائه کردیم. با این توضیحات، از نظر یک تکثرگرا (10) و (11) نادرست‌اند و سورهای مقید را نمی‌توان بر اساس سور عام تعریف کرد؛ چون سورهای مقید واژگان بنیادین و ابتدایی نظریه متافیزیکی ما هستند. پس، اگر باید در توصیفات متافیزیکی از زبانی ایدئال استفاده کنیم، تکثرگرا گمان می‌کند (10) و (11) ایدئال بودن زبان ما را مخدوش می‌کنند. به عبارت دیگر، این دو رویکرد مغایر نمادین نیستند چون شرط دوم برآورده نشده است: هر چیزی را که بتوان در زبان وحدت‌گرایانه گفت، می‌توان در

زبان تکثرگرایانه نیز گفت، اما نه بر عکس. چون در زبان تکثرگرایانه، ما تفاوت‌های وجودشناختی میان اشیا را با سورهای مقید (مثلاً $\exists_1$ و $\exists_2$)، یعنی نمادهایی که انحاء مختلف بودن را بازنمایی می‌کنند، نشان می‌دهیم و این کار را در زبان وحدت‌گرایانه نمی‌توان انجام داد.

پیش از ادامه، اجازه دهید از این ملاحظات مطرح‌شده کمکی بگیریم برای پاسخ به دو استدلال مهمی که در مخالفت با پذیرش سور عام مطرح هستند.^۸ استدلال نخست، حاکی از این است که پذیرش سور عام با شهود کانونی تکثرگرایی مبنی بر عدم شباهت وجودشناختی میان بعضی از هستنده‌ها نمی‌خواند، چون این پذیرش مستلزم این است که همه هستنده‌ها در بودن عام شبیه هم باشند. پاسخ این است که سور عام از واژه‌های بنیادین و ابتدایی رویکرد تکثرگرایانه ما در متافیزیک نیست و صرفاً نمادی‌ست که بر اساس سورهای مقید، که بازنمود واقعی از جهان هستند، تعریف می‌شود. از این رو، سور عام (در این رهیافت تکثرگرایانه)، هم‌چون سابی و آبز، فاقد اصالت متافیزیکی‌ست و شباهت وجودشناختی‌ای که القا می‌کند، اعتباری ندارد.^۹

استدلال دوم حاکی از این است که پذیرش سور عام در واقع پذیرفتن شیوه‌ای یگانه برای بودن است (که مقبول وحدت‌گرایان نیز است). اما اگر پس از پذیرش سور عام، هم‌چون یک تکثرگرا، سورهای مقید را نیز بپذیریم، آن‌گاه این استدلال به ما می‌گوید که سورهای مقید نمایانگر چیزی جز گونه‌ها یا ماهیات گوناگون اشیا نیستند و ربطی به نحوه بودن اشیا ندارند. از این رو، استفاده از سورهای مقید برای بازنمایی طبیعت یا ماهیت اشیا و اطلاق شیوه‌ای از بودن به آن سورها نادرست است. پاسخ ما به این استدلال و اینواگن (23: 2014) این است که استدلال او اساساً از منظور تکثرگرایی دور افتاده است. تکثرگرایی بر اساس نوعی تفاوت ساختگی و دل‌خواهانه میان موجودات شکل نمی‌گیرد که بتوان از آن تفاوت چشم‌پوشی کرد، بلکه علی‌الاصول تکثرگرایی بر این باور استوار است که میان موجودات تفاوت وجودشناختی به‌اندازه‌ای هست که باید (ناظر به هدفی که برای متافیزیک برشماردیم) در زبان و نظریه‌های وجودشناختی ایدئال نمودار شوند. به عبارت دیگر، آن‌چه در نظر تکثرگرا بنیادین است، تفاوت‌های وجودشناختی میان هستنده‌هاست و نه بهره‌مندی از شیوه‌ای عام از بودن. از این رو، تکثرگرایی سورهای مقید را بنیادین و ابتدایی لحاظ می‌کند و سور عام در نظر او صرفاً برساخته از سورهای مقید و قابل فروکاست به آن‌هاست.

به مغایرت نمادین برگردیم؛ با در نظر گرفتن بیژن که هر دو رویکرد وحدت‌گرایانه و تکثرگرایانه را به یک اندازه بنیادین می‌داند. به عبارت دیگر، بیژن هم سور عام را و هم سورهای مقید را ممتاز لحاظ می‌کند. پس، در نظر او زبان تکثرگرایانه و وحدت‌گرایانه به یک اندازه بنیادین و دقیق‌اند و، چونان‌که می‌توان به یک‌دیگر تعریفشان کرد، وضوح برابر دارند. پس در نظر بیژن، میان این دو رویکرد به‌لحاظ بنیادین بودن، دقت و وضوح متافیزیکی تفاوتی نیست، جز این‌که نمادهای مغایری را به خدمت گرفته‌اند. به هر حال، طبق یک تعریف، تکثرگرایی یعنی این‌که سورهای مقید را به‌اندازه سور عام طبیعی و بنیادین لحاظ کنیم (McDaniel, 2017: 34, 55). پس بیژن گمان می‌کند هم سور عام برسازنده عناصر پایه واقعیت است و هم سورهای مقید. از این رو، او در این‌جا می‌اندیشد مثال موجهاً و نظریه اعداد (جملات (3) تا (6)) مثال‌های درستی نیستند، چون زبان‌های متافیزیکی‌ای که اختیار کرده‌اند به یک اندازه بنیادین و دقیق و واضح نیستند. از این رو، اساساً آن‌ها، مثالی از مغایرت نمادین نیستند. او تعریف یکی از عملگرهای موجهاً بر اساس دیگری را مثالی از مغایرت نمادین دانسته و تفاوت تکثرگرایی و وحدت‌گرایی را تفاوتی از این دست تلقی می‌کند. می‌دانیم که:

$$\Box\varphi \equiv \sim\Diamond\sim\varphi, \Diamond\varphi \equiv \sim\Box\sim\varphi$$

پس:

$$(12) \text{ (Df. } \Box\varphi) \Box\varphi = \sim\Diamond\sim\varphi$$

$$(13) \text{ (Df. } \Diamond\varphi) \Diamond\varphi = \sim\Box\sim\varphi$$

با توجه به (12) و (13)، بیژن می‌گوید تفاوت میان تکثرگرایی و وحدت‌گرایی تفاوتی است مشابه تفاوت در به کار بستن عملگر ضرورت و به کار بستن عملگر امکان و میان نظریه‌هایی که تنها یکی از این دو را به اختیار می‌گیرند، تفاوتی در وضوح متافیزیکی و بنیادین بودن وجود ندارد. از این رو، در نظر بیژن مغایرت نمادین را باید به‌گونه زیر تعریف کرد:

مغایرت نمادین (گام دوم): دو نظریه را مغایر نمادین یک‌دیگر گوئیم اگر و تنها اگر (۱) نظریه نخست بتواند بعضی از واژگان ابتدایی نظریه دوم را به‌گونه‌ای تعریف کند که هر آنچه که در نظریه دوم قابل صورت‌بندی است، در نظریه نخست نیز قابل صورت‌بندی باشد. (۲) نظریه دوم نیز بتواند همین کار را برای نظریه نخست بکند. (۳) دو نظریه به‌لحاظ متافیزیکی به یک اندازه واضح و بنیادین باشند.

۴.۳ پاسخ دوم و بازتعریف مغایرت نمادین

اگرچه دشوار، اما هنوز می‌توان پاسخی برای مسأله مغایرت نمادین میان تکثرگرایی و وحدت‌گرایی یافت، حتی اگر آن دو را به یک اندازه بنیادین، دقیق و واضح بینداریم. راه گریز بر این مبنا شکل می‌گیرد که دو نظریه مادامی مغایر نمادین یک‌دیگر هستند که منطق آن دو، یعنی استلزامات منطقی آن دو نظریه و پیرو آن، قضایای (صدق‌های منطقی) آن دو نظریه دست‌نخورده باقی بمانند. یک‌بار دیگر تکثرگرایی باورمند به دو روش بودن انتزاعی و انضمامی و جملات (7) تا (11) بالا را به یاد آورید. حالا فرض کنید می‌خواهیم جمله "هر شیئی یا انتزاعی است یا انضمامی" را بر اساس هر دو زبان تکثرگرایانه و وحدت‌گرایانه ترجمه کنیم. در زبان تکثرگرایانه، برای این جمله می‌نویسیم:

$$(14) \forall x (\exists y (y=x) \vee \exists y (y \neq x)) \wedge \forall x (\exists y (y=x) \vee \exists y (y \neq x)).$$

با نمادهای زبان وحدت‌گرایانه اما جمله بالا این‌گونه برگردان می‌شود:

$$(15) \forall x (Ax \vee Cx)$$

اما (14) قضیه است و (15) نه. پس تکثرگرایی و وحدت‌گرایی را نمی‌توان مغایر نمادین یک‌دیگر دانست؛ چون جمله‌ای که در یک زبان صدق منطقی‌ست به یک ممکن‌الصدق در زبان دیگر ترجمه شده یا برعکس، یک ناقضیه از زبان وحدت‌گرایانه به یک قضیه از زبان تکثرگرایانه ترجمه شده است. اما بیژن هوشیارتر از این حرف‌هاست. او اعتراض می‌کند که تابع "انتزاعی است" از واژگان پایه زبان وحدت‌گرایانه نیست و باید آن را بر اساس تابع "انضمامی است" تعریف کرد:

$$(16) (Df. Ax) Ax = \sim Cx$$

بنا بر این، بیژن اصرار می‌کند که باید تعریف خود را از سور مقید انتزاعی بر اساس سور عام، آن‌گونه که در (10) آمده، بازنگری کنیم؛ چون (10) بر مبنای واژه‌های پایه در زبان وحدت‌گرایانه نوشته نشده است. پس، در عوض آن می‌نویسیم:

$$(17) (Df. \exists x \varphi) \exists x \varphi = (\exists x) \sim Cx \wedge \varphi.$$

با این تغییرات، نمادگذاری جمله "هر شیئی یا انتزاعی است یا انضمامی" به زبان وحدت‌گرایانه این‌گونه خواهد بود:

$$(18) \forall x (\sim Cx \vee Cx)$$

(18) اما قضیه است و در نتیجه، دو زبان تکثرگرایانه و وحدت‌گرایانه در ترجمه جمله مورد نظر، منطق را دست‌نخورده باقی گذاشتند. حالا این جمله را در نظر بگیرید: "هیچ

شیئی هم انتزاعی و هم انضمامی نیست". ترجمه این جمله با نمادهای زبان وحدت‌گرایانه، بر اساس (16) به گونه زیر است:

$$(19) \sim (\exists x) (\sim Ca \wedge Ca).$$

(19) قضیه‌ای از زبان وحدت‌گرایانه است. اما اگر جمله بالا به زبان تکثرگرایانه ترجمه شود، بدل به فرمول زیر می‌شود:

$$(20) \sim [\exists_a x (\exists_a y (x = y) \wedge \exists_c y (x = y)) \vee \exists_c x (\exists_a y (x = y) \wedge \exists_c y (x = y))].$$

(20) را می‌توان در زبان تکثرگرایانه به صورت زیر بازنویسی کرد:

$$(21) \sim \exists_a x \exists_c y (x = y).$$

(21) (و البته (20)) اما قضیه‌ای در زبان تکثرگرایانه نیستند^۱. پس باز قضیه‌ای از یک زبان بدل به یک ناقضیه در زبان دیگر شد و این نشان می‌دهد این دو زبان را، تکثرگرایی و وحدت‌گرایی را نمی‌توان مغایر نمادین یک‌دیگر دانست.

با توجه به این توضیحات لازم است در تعریف خود از مغایرت نمادین بازنگری کنیم؛ چون بر اساس گام دوم بالا باید میان تکثرگرایی و وحدت‌گرایی مغایرت نمادین برقرار باشد، اما چون منطق ما در ترجمه جملاتی یکسان تغییر می‌کند، نمی‌توان آن دو را مغایر نمادین یک‌دیگر دانست. پس ما مغایرت نمادین را با افزودن شرط نگه‌دارندگی قضایا در دو زبان، که نمودار دست‌نخورده باقی ماندن منطق است، بازتعریف می‌کنیم:

مغایرت نمادین (گام سوم): دو نظریه را مغایر نمادین یک‌دیگر گوئیم اگر و تنها اگر (۱) نظریه نخست بتواند بعضی از واژگان ابتدایی نظریه دوم را به گونه‌ای تعریف کند که هر آنچه که در نظریه دوم قابل صورت‌بندی است، در نظریه نخست نیز قابل صورت‌بندی باشد. (۲) نظریه دوم نیز بتواند همین کار را برای نظریه نخست بکند. (۳) دو نظریه به لحاظ متافیزیکی به یک اندازه آشکار و بنیادین باشند. (۴) هر قضیه‌ای از نظریه نخست قضیه‌ای از نظریه دوم باشد و برعکس.

سرانجام، اگر این تعریف دقیق از مغایرت نمادین را منظور کنیم، می‌بینیم که میان تکثرگرایی و وحدت‌گرایی مغایرت نمادین برقرار نیست. این بود پاسخ دشواری نخست.

۴. دشواری دوم: استدلال از راه انفصال

این استدلال ساختاری ساده دارد و با توجه به توضیحاتی که تا این جا آمده است، پاسخی ساده نیز دارد. با این حال، چون در ادبیات بحث به‌عنوان نقدی بر تکثرگرایی وجودشناختی

مطرح شده و چون ملاحظات مربوط به آن در تعریفی که ما از تکثرگرایی مورد نظر داریم، نمودار می‌شود، آن را هم‌اکنون مطرح می‌کنیم. من این استدلال را کم‌وبیش با تقریر اسپنسر (Spencer, 2012: 914 – 915, 917, N. 10) مطرح می‌کنم و در پاسخ، به همو، مک‌دانیل (2017: 31 – 27)^{۱۱} و ترنر (2010: 13 – 21) نیز توجه دارم. و اما صورت‌بندی استدلال سور فصلی (The Disjunctive Quantifier Argument) یا همان استدلال از راه انفصال:

۱. به ازای هر دو یا چند سور وجودی $\exists_1$ تا $\exists_n$ ، سور واحد فراگیرتری، $\exists'$ وجود دارد که دامنه آن شامل دامنه آن سورها می‌شود.

۲. به ازای هر دو یا چند سور وجودی $\exists_1$ تا $\exists_n$ ، اگر سور واحد فراگیرتری، $\exists'$ وجود داشته باشد که دامنه آن شامل دامنه آن سورها بشود، آن‌گاه هیچ‌یک از $\exists_1$ تا $\exists_n$ ممتاز نیستند.

۳. اگر هیچ‌یک از $\exists_1$ تا $\exists_n$ ممتاز نیستند، پس "راه‌های بودن" وجود ندارد.

نتیجه: "راه‌های بودن" وجود ندارد.

ساختار این استدلال درست است. (۳) نیز که برخاسته از تعریف ما از راه‌های بودن است. پس هر مخالفتی با این استدلال، باید مخالفتی با یکی از مقدمه‌های (۱) و (۲) باشد. مک‌دانیل، به‌طور غیر مستقیم، و اسپنسر به‌طور مستقیم، مقدمه (۱) را صادق فرض کرده‌اند و فقط به مقدمه (۲) پرداخته‌اند. ترنر اما در درستی این مقدمه نیز مشکوک است. توضیحات او در رد این مقدمه مفصل و پیچیده است و من در این جا تا حد ممکن آن را ساده می‌کنم.

ترنر بحث را با این پرسش آغاز می‌کند که یک عبارت چگونه باید باشد که آن را یک سور قلمداد کنیم. او با تفکیک میان معیار یا نقش استنتاجی سور جزئی (inferential quantifier، IQ از این پس) و معیار یا نقش دلالتی سور جزئی (semantic quantifier، SQ از این پس)، به ستیز با مقدمه (۱) می‌رود. چیزی را IQ می‌گوییم اگر و تنها اگر از قاعده‌های درست استنتاجی (قاعده معرفی و حذف سور جزئی) تبعیت می‌کند. بر این اساس، ترنر «تقید»^{۱۲} (restriction) را برای سور بازتعریف می‌کند: $\exists'$ را تقیدی با نقش استنتاجی (IR از این پس)، برای $\exists$ می‌گوییم اگر و تنها اگر به ازای هر فرمول F ، چونین باشد که $\exists'x (Fx)$ مستلزم $\exists x (Fx)$ باشد، ولی نه بر عکس. راه‌حلی که ترنر با در نظر داشتن این سور، سور در نقش استنتاجی، ارائه می‌کند، مشابه آن چیزی است که در ادامه می‌آید و در واقع مقدمه (۲)

را مردود اعلام می‌کند. پس آن را کنار می‌گذاریم. می‌ماند سور در نقش دلالتی. چیزی را SQ گوییم اگر و تنها اگر این کارکرد دلالتی را داشته باشد که می‌گوید چیزی هست که فرمولی را که سور، پیشوند آن است، برآورده می‌کند. به عبارت دیگر، با فرض $\exists$ به‌عنوان SQ، این نقش ایجاب می‌کند که $\exists x (Fx)$ فقط هنگامی صادق است که چیزی وجود داشته باشد که فرمول باز (Fx) را برآورده کند. با این تعریف، ترنر «تقید» را با این نقش برای سور بازتعریف می‌کند: $\exists'$ را تقیدی با نقش دلالتی (SR از این پس)، برای $\exists$ گوییم اگر و تنها اگر $\exists$ هر چیزی را که $\exists'$ در دامنه دارد، در دامنه خود دارد، ولی نه بر عکس. همه این‌ها گفته شد تا به این دو تعریف برسیم. می‌بینیم که تعریف SQ و SR، بر اساس خود سورها انجام شده است: تعریف SQ مبتنی بر سور وجودی است و تعریف SR مبتنی بر سور کلی است. برای روشن شدن ردیه ترنر، فرض کنید تکثرگرایی ما شامل دو سور $\exists_1$ و $\exists_2$ (و نظایر آن‌ها $\forall_1$ و $\forall_2$)، و سوری که ادعا می‌شود فراگیر این دو است، $\exists'$ می‌شود. ادعای ترنر ساده است: چون تکثرگرایی ما شامل دو سور می‌شود، تعریف SQ باید یک‌بار بر اساس $\exists_1$ بازنویسی شود و یک‌بار بر اساس $\exists_2$ ؛ و هم‌چنین تعریف SR باید یک‌بار بر اساس $\forall_1$ بازنویسی شود و یک‌بار بر اساس $\forall_2$. کوتاه این که چون سور فراگیر، $\exists$ ، همواره میان این دو بازنویسی نامتعیین است، پس مقدمه (۱) نادرست است.

با زبانی فنی‌تر، از آنجایی که یک عبارت فقط در صورتی SR برای دیگری است که هر دو عبارت، SQ باشند، پس اگر عبارتی SR_1 دیگری باشد، هر دو SQ_1 هستند. یک عبارت، فقط در صورتی یک SQ_1 است که این کارکرد دلالتی را داشته باشد که بگوید چیزی وجود دارد، که فرمول پس آن سور را برآورده می‌کند. اما سور فراگیر، $\exists$ ، ایجاب نمی‌کند که چیزی وجود دارد، که فرمول پس آن سور فراگیر را برآورده کند. بنا بر این، نوعی SQ_1 نیست و از این رو، هیچ تقیدی، SR_1 آن نیز نیست. به دلایل مشابه، نوعی SQ_2 نیز نیست و بنا بر این، باز هیچ تقیدی، SR_2 آن نیست. بنا بر این، سور فراگیر نه SR_1 را به‌عنوان تقید خود دارد و نه SR_2 را، و از این رو، اساساً فراگیر آن دو نیست. پس مقدمه (۱) نادرست است. این بود ردیه ترنر بر این مقدمه.

حالا بیایید به مقدمه (۲) بپردازیم. این مقدمه فرض گرفته است که هرچه سور فراگیرتر باشد، ممتازتر است. اما دلیلی برای این فرض ارائه نکرده است. ما پیش‌تر، مثلاً هنگام بحث از سورهای ممتاز، از طبیعی بودن آن سورها و تناظر بیشتر آن‌ها با جهان صحبت کردیم. گفتیم که ممتاز بودن، در این جا ناظر به سورها، یعنی تمرکز بر مفصل‌بندی وجودشناختی

طبیعت و متناظر بودن با واقعیت‌های وجودشناختی بنیادین. اکنون روشن نیست که چرا این استدلال، سور فراگیر را ممتازتر از سور مشمول فرض می‌کند. در مقابل اما، با مثال‌های ساده می‌توان نشان داد که این فرض نادرست است. مثلاً تابع "گاوماهی است" را که در معنای "یا گاو است یا ماهی است" فرض کنید. چرا باید این محمول فصلی را ممتازتر از دو محمول "گاو" و "ماهی" در نظر بگیریم؛ حال آن‌که تناظر کمتری با قطعه‌بندی واقعیت (واقعیت مربوط به گونه‌های زنده) دارد. یا مثلاً شش نحوه بودن در نظر هایدگر را در نظر آورید.^{۱۳} می‌دانیم که او هر یک از این انحاء بودن را ممتاز می‌دانست. با فرض درستی استدلال از راه انفصال، باید گمان کنیم نحوه فراگیری از بودن، "اگزیزستانس فرادستی" وجود دارد که دو دسته از هستنده‌ها را، یعنی دازاین (که اگزیزستانس دارد) و اشیا ممتد را (که از وجود فرادستی بهره‌مند هستند) در برمی‌گیرد و ممتازتر از آن دو بودن است. حال آن‌که، آن دو نحوه، ممتاز هستند، زیرا نزد هایدگر این دو نحوه بودن ناظر به تفاوت هستی‌شناختی انسان‌ها و اشیا ممتد شکل گرفته و محصول تجربه بی‌واسطه موجودات است. از این رو، ممتاز دانستن آن سور فراگیر حتی نافی انگیزه پدیدارشناختی هایدگر در معرفی شش نحوه بنیادین بودن است.^{۱۴}

۵. دشواری سوم: استدلال از راه اختصار

این یک اشتباه تاریخی‌ست که گمان کنیم این اُکام بود که نخستین بار بر افزودن بیهوده بر تعداد موجودات خرده گرفت. مگر نه این‌که در بنیان‌های شکل‌دهنده دانش وجودشناسی، این اندیشه نهفته بود که با نوعی وسواس و دقت، در برابر آشفتگی‌ها و ریخت‌وپاش‌های مذهبی و اسطوره‌ای، موجود را، فقط از آن جهت که موجود است، در کانون توجه بگذارند. و مگر نه این‌که پرسش‌های نخستین فیلسوفان یونان را از اصل نخستین، آرخبه، یا عامل وحدت‌بخش در تکثرات جهان (وحدت در کثرت) باید پیرامون همین وسواس‌ها تفسیر کرد. و مگر نه این‌که داستان تمثیل‌گونه افلاطون را از جنگ غولان و خدایان (سوفسطایی: ۲۴۶)، مادی‌انگارها و ایده‌باورها، باید با همین دغدغه‌ها به مطالعه گرفت. و مگر نه این‌که در نام‌گرایی، که تا اندیشه رواقی تبار می‌رساند، و واقع‌گرایی حتی، که افلاطون و ارسطو در آن سهیم‌اند، همین دقت‌ها و سخت‌گیری‌ها به چشم می‌خورد. و مگر نه این‌که این همه را باید وقف جلوگیری از "چیزانگاری غیر مسئولانه"^{۱۵} دانست. به هر حال، تیغی که تاریخ‌نگاران فلسفه به دستان ویلیام اُکامی سپرده‌اند، و آن را اصل اختصار می‌نامیم، حاکی از

این است که نظریه‌ای که فرض‌هایی کمتر، سازوکار و فرایندهای استدلالی روشن‌تر، و موجودات کمتری را به میان می‌کشد، مرجح است. به طور خلاصه، کمتر بهتر است.

من استدلال از راه اختصار را (The Economy Argumen) با تقریر ترنر (34 - 28: 2010) پیش خواهم برد و در پاسخ‌ها نیز در جاهایی به همو توجه دارم. این استدلال، به‌عنوان دشواری برخاسته از تصور همتای وحدت‌انگار، هنگامی کارگر می‌افتد که دو رویکرد مورد بحث در همهٔ امور هم‌نظر و برابر باشند، جز این که یکی سوره‌های مقید را ابتدایی می‌داند و دیگری، سوره‌های معمول‌های مربوط را. و اما صورت‌بندی استدلال از راه اختصار:

۱. هر^{۱۶} نظریهٔ به‌لحاظ وجودشناختی تکثرگرایانه، همتایی وحدت‌انگار دارد.
۲. نظریه‌های به‌لحاظ وجودشناختی تکثرگرایانه نسبت به همتای وحدت‌انگار خود اختصار کمتری (در تبیین یا در وجودشناسی) دارند.
۳. همهٔ چیزهای دیگر بین نظریه‌های تکثرگرایانه و همتای وحدت‌انگار آن‌ها برابر است.

نتیجه: هر نظریهٔ به‌لحاظ وجودشناختی تکثرگرایانه را باید مردود دانست (یا وحدت‌انگاری ترجیح بیشتری دارد).

پیش از ارزیابی استدلال از راه اختصار، لازم است اندکی در بارهٔ ارزش و اعتبار اصل اختصار و تیغ اُگام صحبت کنیم. این اصل عمدتاً به‌عنوان ارزش برای نوعی خاص از استدلال، یعنی استدلال از راه بهترین تبیین یا استدلال فرضیه‌ای قلمداد می‌شود. این نوع از استدلال جایی به کار می‌رود که مجموعه‌ای از واقعیت‌ها و داده‌ها نظریه‌ای خاص را تعیین نمی‌کنند و در برابر نظریه‌های مختلف برابرند. پس، اگر گمان می‌کنیم که تکثرگرایی و وحدت‌گرایی، هر یک، مدعی تبیین بهتری از وضعیت وجودشناختی جهان هستند (نوعی استدلال از راه بهترین تبیین هستند) و باز گمان می‌کنیم خود واقعیت‌های وجودشناختی منتهی به هیچ‌کدام از این دو رهیافت نمی‌شود، می‌توان بر اساس اصل اختصار، یکی را بر دیگری ترجیح داد و پذیرفت. احتمالاً این اصل چون فهم ساده‌تری از نظریه‌ها و ارزیابی ساده‌تری را برای آن‌ها در پی دارد، یا چون گمان می‌شود طبیعت نیز رفتاری تابع این اصل دارد، به‌عنوان ارزشی برای تبیین‌ها در نظر گرفته می‌شود.

اما دست‌کم سه راه برای پاسخ به این استدلال وجود دارد. نخست این‌که، می‌توان مقدمهٔ (۲) را مورد تردید قرار داد. اختصار در وجودشناسی یعنی چه؟ اگر منظور این است

که از واژگان ابتدایی کمتری استفاده شود، که تکثرگرایی از واژگان ابتدایی کمتری استفاده می‌کند. پس نمی‌توان گفت وحدت‌انگاری اختصار وجودشناختی کمتری دارد. اما اگر اصل اختصار را ناظر به تبیین در نظر بگیریم، مقدمه (۲) حاکی از این است که وحدت‌گرایی با پذیرفتن سور واحد و در عوض، فرض تکثری از محمول‌ها، تبیینی سراسرتر و ساختاری ساده‌تر از وضعیت وجودشناختی جهان ارائه می‌دهد. ترنر وحدت‌گرایی را از این جهت ساده‌تر و این مقدمه را صادق می‌داند. من اما با این نظر موافق نیستم. دلیل آن‌که، گمان می‌کنم فهم عرفی غالباً اصل اختصار تبیین را مراعات می‌کند و نظریه‌هایی را، با فرض برابری دیگر چیزها، ترجیح می‌دهد که ساختاری ساده‌تر دارد. اتفاقاً فهم عرفی به برداشت‌هایی تکثرانگار در وجودشناسی مایل‌تر است.^{۱۷} از این رو، تکثرگرایی که با فهم عرفی هم‌خوانی بیشتری دارد، باید ساختاری ساده‌تر و تبیینی سراسرتر داشته باشد.

راه دوم پاسخ به استدلال بالا، تردید در مقدمه (۳) است. آن‌چه به تفصیل در باره زبان بنیادین، نمادها و واقعیت‌ها گفته شد در این راستا بود که گمان نشود تکثرگرایی و وحدت‌گرایی نوعی مواجهه برابر با وضعیت وجودشناختی جهان دارند، الا این‌که در استفاده از نمادها مختلفند و یکی از آن دو ریخت‌وپاش نمادین بیشتری دارد. هم‌چونین، و این را ترنر (33- 32: 2010) اشاره کرده است، با یادآوری (14) و (15)، وحدت‌گرا اگر می‌خواهد اطلاعاتی برابر اطلاعات تکثرگرا ارائه دهد، باید یک "ضروری است" در ابتدای جمله خود، (15) بگذارد که یعنی، این دو رهیافت اطلاعات وجودشناختی برابری را نیز انتقال نمی‌دهند.

راه سوم، تردید در خود اصل اختصار تبیین به عنوان ارزشی نظری برای یک نظریه است. اگرچه گفته شد این اصل، در وضعیت برابر، به عنوان مزیتی برای یک نظریه محسوب می‌شود، اما می‌توان این مزیت را در تقابل با مزیت‌های نظری دیگری قرار داد. مثلاً می‌توان گفت این اصل در مقابل مزیت تهورآمیزی بیش‌تر یا ابطال‌پذیری بیش‌تر است. نظریه‌هایی که ساختاری ساده‌تر دارند، عمدتاً کم‌تر هم تهورآمیزند و سخت‌تر هم قابل ابطال. یا می‌توان گفت این اصل در مقابل مزیت قدرت تبیین‌گری یا جامعیت در تبیین قرار دارد؛ مبنی بر این‌که نظریه‌های ساده‌تر و جمع‌وجورتر به همان میزان تبیین‌هایی جمع‌وجور و خلاصه پیش می‌نهند که به امور، واقعیت‌ها، مؤلفه‌ها و دغدغه‌های کم‌تری می‌پردازد. از این رو، تبیین‌های سراسرتر، قدرت کم‌تری هم دارند.

۶. نتیجه بحث

پیشتر در پذیرش سور عام استدلال‌هایی مطرح شده است. در ممتاز لحاظ کردن سورهای مقید نیز بحث شده است. اما در این‌که آیا سور عام را باید ممتاز و بنیادین لحاظ کنیم یا نه، سخنی نیامده است. این مقاله وقف پرس‌وجو در این باره بود. نشان دادیم که اگر سور عام را ممتاز و بنیادین بدانیم، تکثرگرایی وجودشناختی با مشکلاتی جدی مواجه می‌شود. پس، نتیجه‌ای که از این مقاله حاصل می‌شود این است که با فرض پذیرش سور عام برای تکثرگرایی، تنها سورهای مقید باید ممتاز تلقی شوند و سور عام، ممتاز و بنیادین نیست و بر اساس سورهای مقید قابل تعریف است. با این تلقی، هم به استدلال‌هایی که له پذیرش سور عام مطرح شده‌اند، ترتیب اثر داده می‌شود و هم دشواری‌های برخاسته از تصور همتای وحدت‌انگار، از قبیل استدلال از راه اختصار و انفصال، بی‌اثر می‌شود. هم‌چونین، شرط سوم مغایرت نمادین فسخ می‌شود و بدان واسطه، آن استدلال از اعتبار می‌افتد. در پرتو این نتیجه‌گیری، اکنون اجازه دهید این ملاحظات در تعریف ما از تکثرگرایی وجودشناختی نمودار شود:

تکثرگرایی وجودشناختی: به رسمیت شناختن تعدد سورهای مقید ممتاز که راه‌های مختلف بودن و تفاوت‌های وجودشناختی میان هستنده‌ها را بازنمایی می‌کنند. افزون بر این، یک سور عام که همه اشیا در دامنه آن هستند نیز قابل پذیرش است. این سور عام، ممتاز و بنیادین نیست و بر اساس سورهای مقید تعریف می‌شود.

پی‌نوشت‌ها

۱. این تعریف را در مقاله «آیا تکثرگرایی تسویری نباید سور عام را بپذیرد؟» (اسفندیاری، ۱۴۰۳) ببینید. در این مقاله، استدلال‌های علیه پذیرش سور عام برای تکثرگرایی مطرح و رد شده‌اند. هم‌چونین، بحث از تعریف‌های اولیه از تکثرگرایی وجودشناختی و پیوند آن با نظریه تسویر را و بحث از چیستی سور ممتاز و نیز استدلال‌هایی له پذیرش سور عام را در مقاله «راه‌های بودن، سور مقید و سور عام» (اسفندیاری، ۱۴۰۲) ببینید.

۲. البته، همان‌گونه که ترنر (۲۰۱۰: ۲۹) نیز اشاره می‌کند، فرض همتای وحدت‌انگار همواره فرضی منطقی نیست. مثلاً اگر تکثرگرایی ما تعداد نامتناهی از سورهای مقید را به رسمیت بشناسد، اما در عین حال صورت‌بندی گزاره‌های فصلی و عطفی بی‌نهایت طولانی را خوش‌ساخت تلقی نکند، نمی‌توان همتایی وحدت‌انگار برای این نسخه از تکثرگرایی فرض کرد. ترنر البته این نسخه از تکثرگرایی را نسخه‌ای ضعیف می‌داند. با این حال، چونین نسخه‌ای، صرفاً فرضی برای پیشبرد بحث

آیا تکثرگرایی و وحدت‌گرایی وجودشناختی ... (محمدحسین اسفندیاری) ۱۹۹

نیست، بلکه در تفکر اسلامی سابقه دارد؛ آن‌جا که ابوالحسن اشعری، با جانبداری از اشتراک لفظی وجود، تعداد معنای وجود را به تعداد ماهیت‌های ممکن تصور می‌کند. حالا، با این فرض که در این سنت فکری، همواره می‌توان منطقاً تعداد نامتناهی ماهیت را فرض کرد، پس می‌توان گفت نزد ابوالحسن اشعری و متکلمینی از این دست، "وجود" منطقاً نامتناهی معنا دارد و با ادبیات جدید، نامتناهی سور وجودی قابل تصور است.

۳. من در کل این بحث، یعنی «دشواری نخست: مغایرت نمادین» از (Turner, 2012: 420 - 428) بهره بسیار برده‌ام. به دلیل ترتیب متفاوت بحث‌ها در این‌جا، و در هم آمیختگی نظرات او با ملاحظات که در اینجا مطرح می‌شود، از ارجاع موردی به او پرهیز شده است.

۴. مثال‌ها طوری انتخاب شده‌اند که سپس، در بحث مغایرت نمادین، قابل استفاده باشد؛ و الا روشن است که کل تاریخ متافیزیک را می‌توان هم‌چون بحثی در این باره، نمادها و واقعیات‌ها، بازخوانی کرد.

۵. خود کریپکی مخالف فروکاست مفاهیم موجهاتی به جهان‌های ممکن بود؛ چون، در نظر او، جهان‌های ممکن غایت مفاهیم موجهاتی را آشکار نمی‌کنند و آن مفاهیم را تبیین نمی‌کنند. او جهان‌های ممکن را به لحاظ متافیزیکی متأخرتر از مفاهیم دیرپای موجهاتی می‌داندست (کریپکی، ۱۳۹۷: ۲۱، پانوش ۱۸). پلانینگا مشابه کریپکی می‌اندیشد و مفهوم جهان‌های ممکن را مبتنی بر مفاهیم موجهاتی (امکان) می‌داند (مثلاً بنگرید به 44 - 45 (Plantinga, 1974)). دیوید لوئیس (Lewis, 1986: §§ 1.1 - 1.2)، در مقابل، در اندیشه فروکاست مفاهیم موجهاتی به مفاهیم ابتدایی جهان‌های ممکن است. سایدلر (185 - 184: 2003) نیز با سخن گفتن از ابتدایی‌انگاریها (primitivism)، فروکاست‌گراها و حذف‌گراها (eliminativism) (کسانی که خواهان حذف مفاهیم موجهاتی‌اند)، و توصیف رویکرد هر یک، مفاهیم موجهاتی را بر اساس تحلیل‌یت و ترکیبیت، برآمده از نوعی قرارداد زبانی، تعریف می‌کند (Ibid: 199 - 200).

۶. در مقاله «راه‌های بودن، سور مقید و سور عام» (اسفندیاری، ۱۴۰۲) چهار استدلال له پذیرش سور عام مطرح شده است. گیلبرت رایل نمونه‌اعلایی‌ست از فیلسوفانی که به تکثرگرایی وجودشناختی (تسویری) باور دارد اما سور عام و هر گونه معنای عام "وجود" را نمی‌پذیرد.

۷. در مقاله «آیا تکثرگرایی تسویری نباید سور عام را بپذیرد؟» (اسفندیاری، ۱۴۰۳) از شش انگیزه در جانبداری از تکثرگرایی بحث شده است.

۸. این دو استدلال در مقاله معرفی شده در پانوش پیشین، طرح و نقد شده‌اند.

۹. مقایسه کنید با (Turner, 2021: 190 - 191).

۱۰. در مقاله «راه‌های بودن، سور مقید و سور عام»، (اسفندیاری، ۱۴۰۲) به تفصیل در امکان هم‌پوشانی دامنه‌ها در تکثرگرایی تسویری استدلال شده است و اتفاقاً از این سخن رفته که همین جمله (21) نباید به هیچ رو از قضایای زبان تکثرگرایانه باشد.

۱۱. مک‌دانیل مشخصاً و به‌طور مستقیم به این استدلال نپرداخته، اما ملاحظات او در باره مسائل دیگر متداخل با این استدلال است.

۱۲. این‌که سوری تقیدی از یک سور دیگر باشد؛ در برابر این‌که سوری فراگیر سور دیگر باشد.

۱۳. بنگرید به مقاله «بازاندیشی در تکثرگرایی وجودشناختی: نقد دو پیش‌فرض نادرست» (اسفندیاری، ۱۴۰۴: ۳۶-۳۸). در آنجا از شش نحوه ممتاز و متمایز بودن نزد هایدگر سخن رفته است که دو نوع بودن «گزیستانس» و «فراستی» از آن جمله هستند. در (اسفندیاری، ۱۴۰۳) نیز در این باره سخن رفته است که هایدگر با انگیزه پدیدارشناختی جانب تکثرگرایی وجودشناختی را گرفته است.

۱۴. در این باره که نزد هایدگر سورهای مقید، ممتاز هستند و سور فراگیر نه، بنگرید به (McDaniel, 2017: 28 and 55).

۱۵. با الهام از این جمله رورتی: «تصور بر این است که در فلسفه رشته‌ای هست که وظیفه‌اش جلوگیری از "چیزانگاری غیر مسئولانه" است و "دغدغه ما را در این باره که وجود چه چیزهایی را باید فرض کرد" سامان می‌دهد» (رورتی، ۱۳۹۳: ۲۸۹) (تأکیدها در متن اصلی).

۱۶. البته با در نظر داشتن ملاحظه مطرح‌شده در پانوش شماره ۲ در ابتدای مقاله.

۱۷. می‌دانیم که پاتنم، که او را از طرفداران سرسخت تکثرگرایی وجودشناختی می‌شمارند، با انگیزه دفاع از فهم عرفی جانب این رویکرد را گرفته است (بحث در این باره را 147-148: Esfandiari, 2023 ببینید). ایلائی هرش نیز که در دسته تکثرگرایان وجودشناختی گنجانده می‌شود و مبدع آموزه مغایرت سور است، مبنی بر این‌که واژگان وجودشناختی، مثل سور، دارای معناهای گوناگون و شروط صدق مختلف هستند، وجودشناسی خود را وجودشناسی‌ای فهم عرفی می‌داند (Hirsch, 2011: 221). با این‌که اندیشه‌های پاتنم ریشه‌هایی غیرواقع‌گرایانه دارد، و از این رو شاید ربط لازم را به بحث حاضر که پیشبردی واقع‌گرایانه دارد، نداشته باشد، اما هرش مغایرت سور را کاملاً بر بستری واقع‌گرا استوار می‌داند و با هر تفسیر غیرواقع‌گرایانه از اندیشه‌هایش مخالف است (Ibid: xvi; 2008: 373 - 374). از این رو، ملاحظات او می‌تواند دلیلی باشد برای این نظر که فهم عرفی به برداشت‌هایی تکثرانگار در وجودشناسی مایل‌تر است. اگرچه می‌توان احتجاج کرد که تکثرگرایی موردنظر پاتنم و هرش با تکثرگرایی بحث‌شده در این مقاله صرفاً اشتراک لفظی دارند (بنگرید به: اسفندیاری، ۱۴۰۴)، با این حال من عمیقاً گمان می‌کنم که اگر از مردم معمولی که نگاهی فلسفی ندارند و از وجودشناسی چیزی نمی‌دانند (نه دقتی فلسفی دارند و نه سوگیری‌ای) بخواهیم که "وجود عدد دو" و "وجود میز مقابل من" را در کانون توجه بگذارند، آن‌ها این دو وجود را ("وجود عدد و" وجود" میز) به‌گونه‌ای متفاوت از هم خواهند فهمید. حتی بیشتر، ترنر (2010: 5) و ون اینواگن (1998: 236)، طرفدار و مخالف سرسخت تکثرگرایی، اشاره کرده‌اند که دانشجویان دوره کارشناسی فلسفه، به رهیافت تکثرگرایانه تمایل دارند.

کتاب‌نامه

- اسفندیاری، محمدحسین (۱۴۰۲). «راه‌های بودن، سور مقید و سور عام». شناخت، ۱۶ (۸۹)، ۳۷-۵۸.
- اسفندیاری، محمدحسین (۱۴۰۳). «آیا تکثرگرایی تسویری نباید سور عام را بپذیرد؟». حکمت و فلسفه، ۲۰ (۸۰)، ۷-۳۱.
- اسفندیاری، محمدحسین (۱۴۰۴). «بازاندیشی در تکثرگرایی وجودشناختی: نقد دو پیش‌فرض نادرست». فلسفه غرب، ۴ (۱۵)، ۲۳-۴۸.
- افلاطون. (۱۳۸۰). *دوره آثار افلاطون*. محمدحسن لطفی. جلد سوم. چاپ سوم. تهران: خوارزمی.
- رورتی، ریچارد. (۱۳۹۳). *فلسفه و آئینه طبیعت*. مرتضی نوری. تهران: مرکز. چاپ سوم.
- کریپکی، سول‌ای. (۱۳۹۷). *نام‌گذاری و ضرورت*. کاوه لاجوردی. چاپ دوم. تهران: هرمس.
- گودمن، نلسون. (۱۳۹۴). *واقعیت، افسانه و پیش‌بینی*. رضا گندمی نصرآبادی. قم: دانشگاه مفید. چاپ دوم.

- Esfandiari, Mohammad Hossein. (2023). "Putnam's Meaning-Based Version of Ontological Pluralism". *Journal of Philosophical Theological Research*, 25(1), 137-158. <https://doi.org/10.22091/jptr.2023.8764.2793>.
- Hirsch, Eli. (2008). "Ontological Arguments: Interpretive Charity and Quantifier Variance." In: Sider, Theodore, John Hawthorne and Dean W. Zimmerman (eds.) (2008). *Contemporary Debates in Metaphysics*. Oxford: Blackwell. 367-81.
- Hirsch, Eli. (2009). "Ontology and Alternative Languages." In: *Metametaphysics: New Essays on the Foundations of Ontology*. Edited by David Chalmers and David Manley and Ryan Wasserman, Oxford: Oxford University Press, 231-259.
- Hirsch, Eli. (2011). *Quantifier Variance and Realism: Essays in Metaontology*. New York: Oxford University Press.
- Lewis, David. (1986). *On the Plurality of Worlds*. Malden, MA: Blackwell.
- McDaniel, Kris. (2017). *The Fragmentation of Being*. New York: Oxford University Press.
- Plantinga, Alvin. (1974). *The Nature of Necessity*. New York: Oxford University Press.
- Sider, T. (2003). "Reductive Theories of Modality." In M. J. Loux, & D. W. Zimmerman (Eds.), *The Oxford Handbook of Metaphysics*. Oxford: Oxford University Press. 180-208.
- Spencer, Joshua. (2012). "Ways of Being." *Philosophy Compass*. 7/12. 910-918. Doi: 10.1111/j.1747-9991.2012.00527.x
- Turner, Jason (2010). "Ontological Pluralism." *Journal of Philosophy*. 107, 1: 5-34.
- Turner, Jason (2012). "Logic and Ontological Pluralism." *Journal of Philosophical Logic*. 41: 419-48.

- Turner, J. (2021) "Ontological Pluralism." In J. Miller & R. Bliss (Eds.), *The Routledge Handbook of Metaphysics*. London: Routledge. 184-196.
- van Inwagen, Peter (1998). "Meta-Ontology." *Erkenntnis*. 48: 233–50.
- van Inwagen, Peter (2014). *Existence: Essays in Ontology*. New York: Cambridge University Press.